

Taula

Justificació	9
De poeta a poeta	11
Dia clar, per Jaume Pont	12
La torre, per Rosa Fabregat	20
«Dolç àngel de la Mort, si has de venir, més val...», per Pere Rosselló Bover	24
Febrer, per Joan Pomar Mir	30
Paraules de la Nit, per Josep Borrell	36
«He dit al meu cor, al meu pobre cor...», per Pere Antoni Pons	42
«En el silenci obscur d'unes parpelles closes...», per Clara Mir	48
El combat dels poetes, per Blanca Llum Vidal	52
La nit dels vagabunds, per Eduard Sanahuja Yll	58
Sonet propiciatori, per Amat Baró	64
Cançó a Mahalta, I. «Corren les nostres ànimes com dos rius paral·lels...», per Dolors Miquel	70
Cançó a Mahalta, VI. «Com dos infants que van per un bosc de rondalla...», per Jordi Cornudella	76
Lorelei, per Susanna Rafart	84
<i>Abendlied</i> , per Antoni Clapés	92
Bon dia d'octubre, per Anna Montero	96
Al Present, per Anton Not	100
Presència, per Eduard Batlle	106
«La galerna i el llamp, el torb i la tempesta...», per Víctor Verdú	110
Paraules de la Mort, per Salvador Oliva	116
Música llunyana, en la nit, per Joan Perelló	122
El Temple de la Mort, per Màrius Sampere	126

TAULA

Silenci de jardí, per Ramon Guillem	128
«Com un nounat, dejú de la llet de la mare...», per Joan Francesc Dalmau	132
La Mort, en un matí d'abril, per Marc Granell	138
La Ciutat Llunyana, per Carles Duarte i Montserrat	140
Molt lluny d'aquí, per Lluís Maicas	146
«Per què és trista la font que s'ha estrocat...», per Magí Sunyer	152
Rellotge de sol, per Francesc Culleré	156
«Tot és lluny, en la nit. I la distància...», per Albert Mestres	162
«Així un núvol es fon i deixa el cel més blau...», per Pere Pena	166
«Dispars de caçadors sobtant la tarda clara!...», per Juanjo Manau	172
La lectura dels àngels, per Júlia Zabala	178
«Aviat, als asils i als bancs de la ciutat...», per Vicent Salvador	184
Camins fondals, per Bernat Huguet	188
Hanníbal i jo, per Josep Pedrals	192
El poeta i els esquiroles, per Jordi Pàmias	196
Índex de poetes	203
Índex de poemes comentats	205

Justificació

Aniversari

Que en els meus anys la joia recomenci
sense esborrar cap cicatriu de l'esperit.
O Pare de la nit, del mar i del silenci,
jo vull la pau —però no vull l'oblit.

MÀRIUS TORRES (1942)

Quan Màrius Torres va escriure aquest poema, havia completat trenta-dos anys i, amb la inseparable malaltia que el tenallava des d'en feia set, el seu darrer aniversari li servia de pretext per a verbalitzar poèticament, a tall de pregària, el seu íntim desig de reposar i de perviure, d'harmonitzar un cop superat el trànsit del dolor a la joia, mort i vida, cos i esperit, sense obviar les ferides (personals, familiars, cíviques) que es pellaven a l'ànima del poeta, en un moment en què encara no havia pogut veure la seva obra aplegada en un volum.

Amb el llibre que el lector té a les mans, li manllevem el pretext i l'afany de mantenir ben viva la seva veu lírica, ja que pretenem contribuir a commemorar dues efemèrides relacionades amb la vida i l'obra de Torres: el setanta-cinquè aniversari de la seva mort (Puig d'Olena, 1942) i el setantè de la primera edició de les seves *Poesies* (Coyoacán, Mèxic, 1947). D'ençà d'aquesta publicació que Joan Sales impulsà a l'exili, la poesia de Màrius Torres va passar a ser coneguda i aplegada en diferents antologies, a influir els escriptors coetanis i a formar part del bagatge literari de diverses generacions de lectors catalans, captivats per la intensitat sentimental i moral del missatge transmès, per la profunda espiritualitat de les seves composicions, per la musicalitat dels seus versos i per la depuració formal i lingüística dels seus poemes, entre altres aspectes.

De poeta a poeta parteix d'una idea de Salvador Escudé, membre del comitè organitzador del II Simposi Internacional Màrius Torres, i es concep com un diàleg polifònic entre el poeta lleidatà i altres poetes dels diversos territoris de parla catalana i de totes les generacions i estètiques, els quals, breument i des de la seva perspectiva personal, fan la lectura d'un poema de Màrius Torres triat per ells mateixos. Si bé és cert que cada un dels trenta-sis poemes que amb entusiasme

i generositat han respost a la nostra crida s'encara a una composició diferent, en les seves aportacions en comenten amb profusió variable d'altres, i tots plegats apunten als nuclis neuràlgics de l'univers literari de Torres, amb la qual cosa eixamplen el sentit dels seus poemes. I volem subratllar el fet que els interlocutors de Màrius Torres no són en primera instància crítics literaris, que apliquen amb justesa i mètode els instruments d'anàlisi d'aquesta disciplina literària, sinó altres companys de combat poètic que, sota el seu prisma singular, posen al descobert els sentits plurals que estotja la poesia de Torres i alhora, i de manera indestriable, ens obren les portes a la seva pròpia manera de sentir i de viure el fet poètic. Evocacions, cartes, poemes, proses poètiques, però sobretot lectures frec a frec i d'igual a igual, atesa la compartida condició de *sagitaris damnats* i en constant combat amb el fons i la forma del poema, des de l'admiració i el reconeixement a l'home i a la qualitat inestimable de la seva obra.

De poeta a poeta constitueix, també, una nova antologia de poemes de Màrius Torres, l'elecció dels quals ha estat solament limitada a la no repetició. En aquest sentit, aporta, d'una banda, un catàleg representatiu de composicions que han passat a formar part indiscutible del patrimoni literari i cultural de les generacions poètiques posteriors i, d'altra banda, presenta al lector altres poemes que, a diferència de «Dolç àngel de la Mort...» o «La Ciutat Llunyana», per citar-ne dos dels títols més destacats, no han tingut la sort de formar part del corpus canònic de la poesia catalana del segle xx, malgrat que en el nou context històric, social i col·lectiu malden també per establir un renovat diàleg amb els lectors d'avui.

Els trenta-sis poemes d'aquest recull segueixen fidelment el text publicat per Margarida Prats en la seva edició de les *Poesies de Màrius Torres* (2010), establert a partir del darrer estadi de composició controlat pel poeta, i els presentem als lectors en l'ordre cronològic de creació que aquesta investigadora ha aconseguit reconstruir i fixar.

De poeta a poeta, en definitiva, és el tribut d'aniversari amb el qual esperem donar compliment a la voluntat expressada per Màrius Torres en el poema que encapçala aquesta presentació i ajudar a consolidar la posició de la lírica torresiana dins de la nostra tradició literària i en la memòria col·lectiva de les noves generacions de lectors.

Dia clar

El cel és tan blau que tot just s'hi afigura,
obscur, un ocell.

Fa un dia tan clar com en una pintura
de Brueghel el Vell.

5 Si no estigués trist, res no fóra tan bell.

Dia clar

per JAUME PONT

La mirada, com el poema, estampada al cel. Com una taca sorgida d'un batec profund del cor que escampa solitud i conformitat alhora. El dolor és el marc del quadre; del cel brolla el color de la bellesa i el tremp de la natura fent-se fulguració als ulls del contemplador; i l'ocell, només «un», i «obscur», que vola al lluny, sembla dibuixar el cor del poeta —i amb ell el tombant més vulnerable de la vida terrenal— esvaint-se al centre mateix de la pregona lluern del cel.

El cel és tan blau que tot just s'hi afigura,
obscur, un ocell.

Fa un dia tan clar com en una pintura
de Brueghel el Vell.

Si no estigués trist, res no fóra tan bell.

Març 1936

El poeta, en el seu aïllament, escriu i alhora pinta el poema: un blau lluminós, el groc solar engegador, el negre d'un punt que alesteja, vorejant la seva desaparició visual, sobre la pàgina blanca o el llenç celeste. I al centre mateix d'aquesta convergència secreta, el sentiment d'un home envoltat d'esvorancs. Ell, només ell, se sap fill d'un dolor, d'una tristesa, que només s'apaivaga, momentàniament, per la celebració auroral del sol i un blau tan intens que mou a una estoica acceptació.

La pintura, un cop més, s'apropa a la materialització de la poesia muda; i, a l'inrevés, i com volia Simònides, la poesia sembla fornir l'esclat inefable d'una pintura que parla. I tot això succeeix en l'espai de la instantaneïtat extrema, en un dir i en un no dir, en un sentir i un no saber que, en paradoxa il·luminadora, frega l'infinit. Perquè aquest cel tan blau, on «tot just s'hi afigura, | obscur,

un ocell», sembla prefigurar la projecció mateixa de la vida, de la petitesa del desig, dins l'inefable metafísic. Des de l'experiència, la poesia pren així una volada còsmica, i el decaïment del poeta, el rebrec interior del seu dolor, s'enlaira en nom de l'art i de la bellesa. Heus aquí el verb inscrit en el si del silenci, la paraula poètica com una taca esvaïda al llenç de l'univers o una nota musical escrita a la partitura del cel. L'escriptura crea la realitat i la transforma. Mallarmé: «noir sur blanc».

La ferida interior del poeta —«Dia clar» data de març de 1936— muda en felicitat passatgera, esmunyedissa. La seva és una veu sotjada per la tristesa de l'ànima. D'una banda, la malaltia i, alhora, l'auguri d'un temps de mort i de guerra; de l'altra —com si fos una realitat més de la lluminosa presència de Mahalta, a qui el poeta coneix entre febrer i març d'aquell mateix any—, el desig de la vida, amb Eros i Dionís bategant al cor primaveral de la naturalesa. Perduda l'harmonia entre el sentiment interior i la realitat exterior, només resta la distància entre el ser i el que podria ser. Si al defora tot sembla radiant, en pura celebració d'epifanies, el dedins pesa com una llosa. Però paradoxalment —i per això mateix, diria—, la realitat se sublima estèticament en un càntic de color i de llum, de transparència i claredat, que afirma la realitat poètica més enllà de la mort: «Si no estigués trist, res no fóra tan bell». És la mateixa tristesa, la que engrandeix les petites coses i, amb elles, les aparences d'una vida quotidiana —aquí, els senyals del moviment cíclic de la natura— que acostumen a passar desapercebudes. La mancança es transforma en plenitud; l'absència, en una presència noble; la tristesa i els estigmes del dolor, en melangia, beatitud i bellesa. ¿Qui no recorda, en la mateixa tessitura que «Dia clar», aquella tanka de «L'amor», en què Màrius Torres escriu el següent?:

¿Com la tristesa
cor endins és tan dolça?
És com seria
una alegria feble
—si no fossin les llàgrimes—.

Aquesta edició ha estat possible gràcies a un ajut de la Institució de les Lletres Catalanes.

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

**Institució
de les Lletres
Catalanes**

“TROSSOS” és una col·lecció
de l’Aula Màrius Torres
www.catedramariustorres.udl.cat

Consell d’edició:

Jaume Aulet (Universitat Autònoma de Barcelona), Xavier Macià (Universitat de Lleida), Jordi Malé (Universitat de Lleida), Montserrat Roser (University of Kent), Donatella Siviero (Università degli Studi di Messina) i Joan Ramon Veny (Universitat de Lleida).

© 2017 dels poemes, els hereus de Màrius Torres
© 2017 dels comentaris, els seus autors
© 2017 de la supervisió científica, l’Aula Màrius Torres
© 2017 d’aquesta edició, Pagès Editors
Sant Salvador, 8. 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

DL L 1011-2017

ISBN: 978-84-9975-889-3

Primera edició: setembre de 2017

Impressió:

Arts Gràfiques Bobalà, SL
Sant Salvador, 8. 25005 Lleida

Relligat:

Enquadernacions Prats XXI, SL

Reservats tots els drets